Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXIX № 12 (3475) Варшава, 24 березня 2024 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

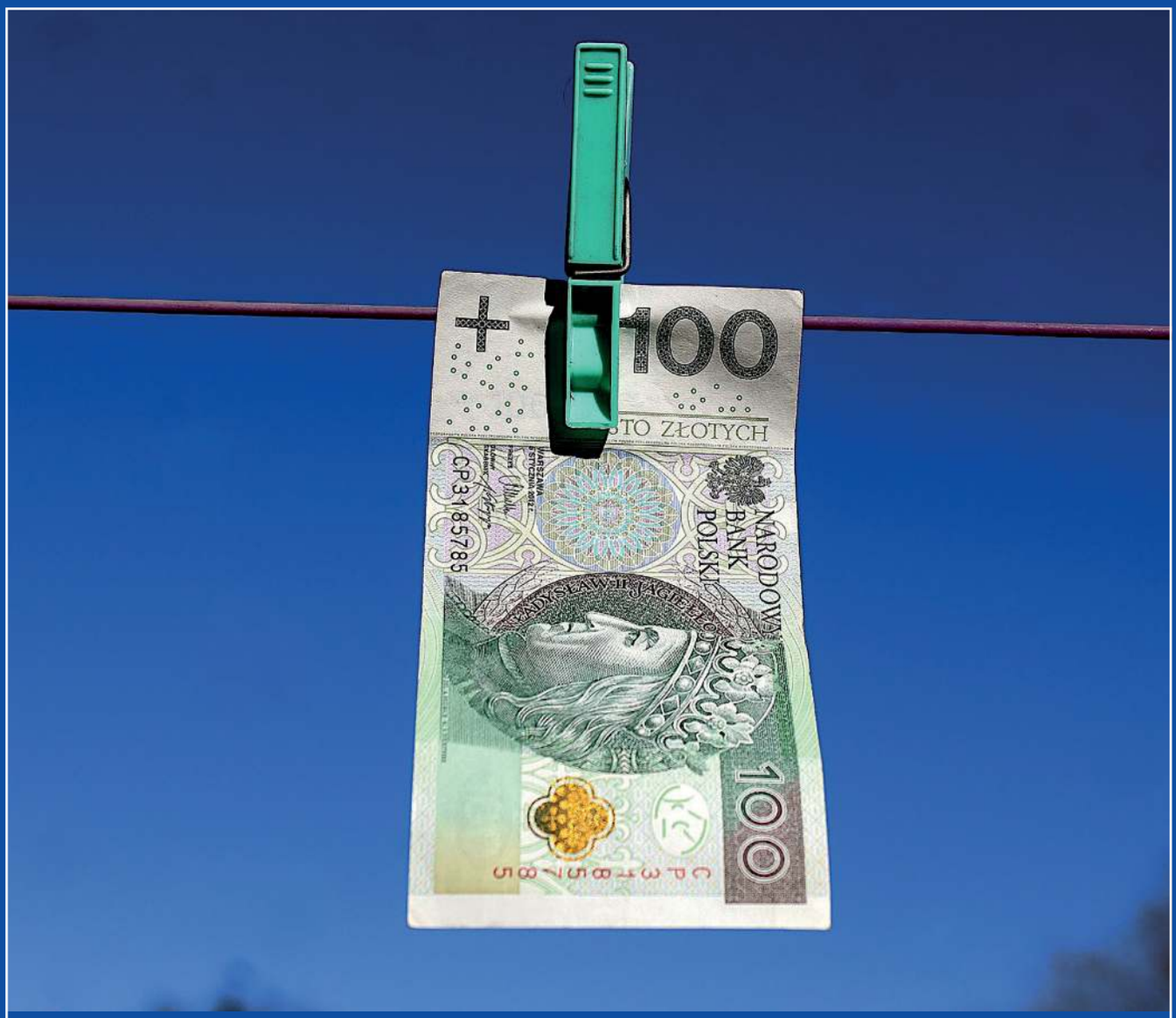

Фото з сайту pixabay.com

Надходження від біженців перевищують витрати Польщі. с. 2

«Держава вже не виконує своїх зобов'язань щодо нацменшин». с. 3

«Ми знов у вісімдесятих роках...». с. 10

ISSN 027-8254
12
9 770027 825245

eprasa.pl 90901ab540

ТЕМА НОМЕРА

Григорій СПОДАРИК

Надходження від біженців перевищують витрати Польщі

Консалтингова компанія «Deloitte» на початку березня цього року оприлюднила документ «Аналіз впливу біженців з України на економіку Польщі». Дослідження підготовано на замовлення Агентства Організації Об'єднаних Націй у справі біженців.

Результати однозначно вказують на позитивні наслідки від присутності над Віслою українських біженців. Експерти пояснюють це ефективним залученням прибулих до польського ринку праці.

Попри психологічний тягар війни в їхній країні багато біженців за кілька місяців знайшло роботу або заснувало фірми в Польщі. Так вони наповнили польський державний бюджет своїми податками та внесками на соціальне страхування і не жили лише на гуманітарну допомогу чи заощадження. Експерти підкреслюють, що на сьогодні в Польщі працює 225-350 тисяч українських біженців.

Загалом повномасштабна війна в Україні змусила виїхати 6 мільйонів українців. Значна частина з них перетнула польський кордон. В аналізі зауважено, що станом на жовтень 2023 року в Польщі проживало майже 1 мільйон утікачів з України. Переважно це були жінки працездатного віку (41%) та діти (40%). Попри низку труднощів біженці доволі швидко почали входити на ринок праці. У травні 2022 року рівень їхньої зайнятості становив 28%, а в листопаді – уже 65%. Станом на липень-серпень 2023 року 80% прибутків українські біженці отримали від роботи. Результати дослідження компанії «Deloitte» показують, що внесок біженців у валовий внутрішній продукт (ВВП, PKB) Польщі склав 0,7-1,1% у 2023 році. «У довгостроковій перспективі цей ефект зросте до 0,9-1,35%», – ідеться в документі. Крім того, аналіз не враховує фактору, що діти-біженці ростуть і теж виходитимуть на ринок праці. Експерти зауважують, що біженці посилили конкуренцію, а це дещо підвищило рівень безробіття й уповільнило зростання реальної зарплати. Проте, як зазначено в дослідженні, ці негативні наслідки компенсує, наприклад, підвищення продуктивності місцевих працівників. І ключове: додаткові податкові надходження перевищують витрати, пов'язані з біженцями. «Більший фонд оплати праці, більше приватне споживання та приплив капіталу з-за кордону спричиняють до більших податкових надходжень. Загалом у 2023 році державні доходи зросли на 1,05-1,45%. У грошовому еквіваленті це становить 10,1-13,7 млрд злотих у 2022 році та 14,7-19,9 млрд злотих у 2023 році», – такі конкретні цифри у своєму аналізі вказує компанія «Deloitte». Експерти наводять також підрахунки, які ілюструють, що розмір державних витрат на біженців становив 15 мільярдів злотих у 2022 та лише 5 мільярдів у 2023 році. Отже, тут чітко видно, що витрати були більш ніж компенсовані додатковими податковими надходженнями.

Експерти наголошують й на особливості моменту, коли на польському робочому ринку з'явилися біженці.

АНАЛІТИКА

Григорій СПОДАРИК

«Держава вже не виконує своїх зобов'язань щодо нацменшин»

Такий закид прозвучав на засіданні Сеймової комісії нацменшин, яка 6 березня розглянула питання про розмір та критерії розподілу державних дотацій на підтримку нацменшин у Польщі. Учасники дискусії – меншинні лідери – вважають, що запропоновані кошти не відповідають реальним потребам.

Інформацію представив директор департаменту релігійних організацій та національних й етнічних меншин Міністерства внутрішніх справ й адміністрації Анджей Рудліцький. У короткому обговоренні службовець зауважив, що «нацменшинний бюджет» на 2024 рік наближений до минулорічного. Це означає, що його обсяг становить приблизно 18,3 млн зл. Під час дискусії Григорій Купріянович, представник української громади та співголова Спільної комісії уряду й нацменшин, наголосив, що державні кошти є основними для виконання меншинними організаціями їхніх завдань. Серед головних проблем він назвав значне ускладнення правил надання й розрахунку коштів протягом останніх років. До того ж меншинні організації не мають достатньої кількості працівників, щоб виконувати формальні вимоги, які постійно зростають.

– Із розмов знаю, що багато організацій уже перебуває на межі виживання і з непокоєм дивиться в майбутнє, – підкреслив Григорій Купріянович. Меншинна сторона також відзначала, що вимоги, які ставить при наданні дотацій Міністерство внутрішніх справ й адміністрації значно складніші, ніж в інших відомствах. Тому Григорій Купріянович просив про перегляд моделі фінансування й створення більш прозорої та відкритої системи.

Голова Об'єднання польських караїмів Маріола Абкович зі свого боку зауважила, що зростання витрат змушує її скорочувати штат працівників, обмежувати діяльність. У середині року в її Об'єднанні взагалі можуть закінчитися гроші. Водночас Маріола Абкович підкреслила, що меншинні організації є єдиними, хто виконує завдання, скеровані на розвиток своїх громад, оскільки тут не існує державних відповідників. У випадку більшості представників суспільства про культурні потреби дбають, наприклад, будинки культури, фінансовані із самоврядних бюджетів.

eprasa.pl 90901ab540

Цей ринок структурно потребує більшої кількості працівників, оскільки внутрішнє населення стрімко старіє, а економіка зростає. Наведена в аналізі статистика говорить про те, що кількість громадян Польщі у віці 20-64 років досягла свого піка на початку 2010 року й становила 23,5 мільйони осіб. Відтоді вона зменшилася на 2,6 мільйона й така тенденція буде зберігатися. Згідно з прогнозами Євростату, без міграції населення Польщі у віці 20-64 років скоротиться майже на 5 мільйонів до 2050 року. Це означатиме помітний брак робочої сили, якої потребує економіка. До напливу біженців частка компаній, що повідомляли про вакансії, становила 49%. Після їхньої появи цей показник знизився до 45% у третьому кварталі 2023 року.

У аналізі «Deloitte», крім «твердих» цифр, можна знайти й більш образні приклади позитиву для економіки держави й громадян від присутності мігрантів, зокрема біженців, на ринку праці. Скажімо, місцевий тесля, котрий найме мігранта для виконання простих ручних робіт, сам може зосередитися на маркетингу чи загальному розвитку бізнесу. Тим часом мігранти, які працюють, доглядаючи дітей, людей похилого віку чи ведучи домашні господарства, дозволяють місцевим жінкам повернутися до праці. Статистичні дані показують, що у Польщі відбувся саме такий процес, оскільки поява мігрантів, серед яких були й біженці, вплинула на зростання прибутків польських жінок. «Вплив біженців на економіку проявляється багатошарово. Потік біженців означає перш за все збільшення кількості населення. Так вони стають частиною економіки, стимулюючи ринок праці як нові працівники й збільшуючи попит як нові споживачі. Також стимулюють бізнес, створюючи ринкові ніші, які задовольняють їхні потреби, та як потенційні нові власники фірм», – зауважують у підсумках свого дослідження експерти «Deloitte».

Отже, з економічного боку біженці з України в Польщі – не отримувачі соціальних послуг і благодійності, але насамперед споживачі, працівники й підприємці. Експерти підкреслюють також, що для збільшення позитивного впливу біженців на економіку, вирішальне значення має політика. Вона повинна сприяти інтеграції прибулих на ринку праці й забезпечувати максимальну зайнятість. Держава має також допомагати біженцям вдосконалювати їхні вміння або здобути нові, яких потребує місцевий ринок праці. Аналітики підкреслюють теж, що більшість біженців декларує бажання повернутися в Україну. І тут спостерігаємо ще один позитив: бувши економічно активними в державах, що їх прийняли, вони здобудуть кращу підготовку після повернення, матимуть згромаджений капітал й отримають більшу самостійність.

В аналізі компанії «Deloitte» згадано й про виклики. Це, зокрема, факт, що в майже половині домогосподарств біженців є хронічно хворі особи, а приблизно 10% мають принаймні одну особу з інвалідністю. Вони, а також пенсіонери та самотні матері не будуть працювати, тому держава повинна бути готовою у таких випадках надати необхідну допомогу. Залишені самі зі своїми проблемами, ці люди та їхні близькі наражаються на загрози. Біженцям постійно потрібна також психологічна підтримка. Серед ключових потреб названо допомогу у вивченні польської мови та зміні або підвищенні кваліфікації. У документі згадано й про те, що, хоч біженці мають відкритий доступ до польського ринку праці, досить часто вони зустрічаються з проявами дискримінації з огляду на походження. Це явище також потребує відповідних заходів і протидії з боку держави. ●

– Ми можемо не вводити нові завдання, хоч на це в нас постійно є запит. Але відмова від якоїсь дії, яка має 20- чи 30-літньою історію, означає кінець певного культурного світу, – вважає Маріола Абкович. За її словами, фінансові потреби меншин повинні бути забезпечені не лише завдяки дотаціям, але й тривалим субсидіям. – Ніхто в будинку культури, музеї або вищому навчальному закладі не задумується, чи з початком року матиме кошти на оплату рахунків.

– Польська держава вже не виконує своїх зобов'язань щодо нацменшин, – різко заявив Людомир Моліторіс, секретар Товариства словаків у Польщі. Він зауважив, що сума дотацій зберігається на минулорічному рівні, а, до прикладу, оплата за газ зросла майже на 300%. У зв'язку з тим, що в МВСіА ніхто не хоче враховувати цих фактів, лідер словаків вніс пропозицію про перенесення справ меншин в інше відомство. – Ми слабкі, ми не господарі, тому є закон про нацменшини й ми повинні мати захист з боку держави.

У відповідь на постулати меншинних лідерів представник міністерства Анджей Рудліцький зазначив, що у відомстві на поточний рік немає коштів на збільшення дотацій, а теперішній уряд відповідальність за їхній обсяг зможе взяти на себе у 2025 році, коли буде прийнятий повністю ним запропонований державний бюджет. Службовець вважає також, що перенесення справ меншин до іншого державного відомства не розв'яже проблем із недостатньою кількістю коштів.

Черговою темою засідання було функціонування Спільної комісії уряду та нацменшин. Вона припинила свою діяльність на знак солідарності з німецькою громадою, яку дискримінував попередній уряд та міністр освіти Пшемислав Чарнек. У зв'язку з політичними змінами й скасуванням несправедливих рішень щодо німців меншинні лідери готові повернутися до нормальної роботи в межах комісії. Її співголова Григорій Купріянович просив державну сторону про негайне скликання засідання. Після застою, спричиненого попередньою владою, накопичилося дуже багато справ, що потребують негайного розв'язання, як-от перегляд системи фінансування. Напевно позитивним сигналом з боку державного відомства, котрий би вказував на зміни стандартів, було б обрання секретаріату меншинної сторони комісії й забезпечення послуг юриста та експертів із різних галузей. Протягом років ситуація виглядає так: якщо меншинні члени комісії хочуть бути активними учасниками дискусії, самостійно мусять вивчати питання, що охоплюють широку сферу правового та формального функціонування їхніх громад у державі. Тим часом службовці, які представляють уряд, володіють не лише значним адміністративним апаратом, але й широкою експертною підтримкою. ●

eprasa.pl 90901ab540

Концерт пам'яті Володимира Івасюка

24 березня (о 12:30) у домівці в Ґданську музичний гурт «Гаразд» і поетеса Христина Груховська (TYNKA) запрошують послухати твори відомого українського композитора-виконавця Володимира Івасюка. Поет та музикант є автором усім відомої пісні «Червона рута». У програмі концерту «Твоя пісня буде поміж нас», крім пісень, представлять розповідь про життєвий і творчий шлях композитора. Під час події триватиме благодійний збір для Збройних сил України. Концерт відбудеться за адресою: вул. Аксамітна 4а.

«20 днів у Маріуполі» – у Народному домі

24 березня (18:00) в українському Народному домі в Перемишлі, на вул. Тадеуша Костюшка 5, відбудеться показ фільму «20 днів у Маріуполі», котрий нещодавно здобув премію «Оскар» як найкращий повнометражний документальний фільм.

Стрічка висвітлює події під час облоги міста та надзвичайну жорстокість російських обстрілів і бомбардувань. У кадрах зафіксовано трагічні втрати мирних мешканців Маріуполя, зокрема жінок та дітей, а також руйнування критичної інфраструктури та житлових будинків. У цій роботі також з'являються документальні кадри обстрілів міської лікарні та пологового будинку, що стали одними з найжахливіших епізодів облоги Маріуполя, відображених у ЗМІ.

Нагадаємо: цей фільм у Перемишлі вже показували один раз – місяць тому, у другу річницю повномасштабного нападу росії на Україну.

Фільм міститиме польські, англійські та українські субтитри.

Організатор показу в українському Народному домі в Перемишлі – Об'єднання українців у Польщі, Перемиський відділ.

Верхрата – Монастир – Гораєць

3 березня за ініціативи Спілки українців – «Пам'ять і спадщина» відбулася панахида на честь загиблих у 40-х роках членів підпілля та жителів сіл Верхрата й Гораєць, похованих на горі Монастир біля Верхрати. Учасниками, крім членів організації «Пам'ять і спадщина» та діячів Об'єднання, була делегація Львівщини.

– Ми повинні шанувати тяглість поколінь та популяризувати традиції українських армій різних періодів, щоб майбутні українці пам'ятали свою історію і своїх вояків-героїв, – наголосив Святослав Шеремета, голова комісії з питань культури та інформаційної політики Львівської обласної ради.

Львів'янин також висловив вдячність Олександру Стецю, голові Спілки українців – «Пам'ять і спадщина», та українській громаді Польщі за збереження пам'яті, а також за допомогу українцям, надану з початку повномасштабної війни.

Нагадаємо, що 2–3 березня 1945 року в лісах довкола села Верхрата відбувся бій між воїнами УПА і внутрішніми військами НКВС. Тіла повстанців після бою були зібрані та поховані в братській могилі на горі Монастир. У 2015 році на могилі було пошкоджено дошку з іменами воїнів, а в січні 2020 року невідомі зняли її та викинули до ями. У жовтні 2020 року, напередодні офіційного візиту президента Польщі Анджея Дуди до Києва, на могилі встановили нову таблицю з написом: «Братська могила українців, які загинули в битві з радянським НКВС у Монастирських лісах уночі з 2 на 3 березня 1945 року». Проте на ній немає імен та прізвищ загиблих українців. Попри заяви організацій України і Польщі про потребу встановити нову таблицю ситуація не змінилася досі.

Фото з архіву Спілки українців – «Пам'ять і спадщина», автор – Ярослав Вуйцик

Збір на портативний УЗД-апарат 250 Mindray

Об'єднання українців у Польщі (Варшава) збирає кошти на апарат ультразвукової діагностики 250 Mindray. Ціль – зібрати 10 000 євро.

«Чому це потрібно? Усім пораненим, котрі потрапляють на етап медичної евакуації, в екстреному порядку виконують УЗД-обстеження в режимі FAST-протоколу. Це дозволяє буквально за 3 хвилини провести експрес-діагностику і більш ефективно надавати кваліфіковану хірургічну допомогу пораненим та постраждалим в умовах бойових дій», – читаємо в повідомленні Об'єднання.

Апарат буде використано у військово-польових шпиталях, розташованих близько військових дій, або на кафедрі військової хірургії Української військово-медичної академії. Прилад отримає доцент кафедри військової хірургії Української військово-медичної академії, полковник медичної служби Ігор Собко.

Внески просимо робити на рахунок:
Związek Ukraińców w Polsce Zarząd Główny
ul Kościeliska 7, 03-614 Warszawa
Tytułem: Pomoc Ukrainie – USG
Konto PLN – PL 91 1160 2202 0000 0005 1892 0357
Konto EUR – PL 03 1160 2202 0000 0005 1909 3922
Konto USD – PL 56 1160 2202 0000 0005 1909 4617
BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl 90901ab540

Олег АЛЕКСІЙЧУК
Фото організаторів

Сни Тараса Шевченка про мир в Україні

Уперше в історії, 10 березня 2024 року, у стінах актового залу «Колеґіум новум» Ягеллонського університету прозвучала пісня «Реве та стогне Дніпр широкий» у виконанні камерного хору «Осанна» греко-католицької парафії Воздвиження Чесного Хреста у Кракові. Так розпочалася важлива для краківської української громади подія – музично-літературний концерт, присвячений ювілею 210-річчя від дня народження Тараса Шевченка.

Від імені організатора – краківського Фонду святого Володимира Хрестителя Київської Русі – гостей та виконавців привітав віцеголова організації Петро Ничик та віцеконсулка України в Кракові Ірина Яремчук. Дипломатка підкреслила значення української культури, зокрема поезії Шевченка, у збереженні ідентичності народу України та нагадала:

– російські війська, коли заходять в українські міста, розстрілюють пам'ятники Тараса Шевченка. Кожному українцю в серці закарбується образ розстріляного монумента Тараса Шевченка в Бородянці, який схилився, але не впав. Я вважаю, що це якнайкраще описує опір українського народу, котрий стоїть і стоятиме аж до нашої перемоги.

Підтвердження слів віцеконсулки Ірини Яремчук можна було почути в доповіді «Сни Тараса Шевченка про мир в Україні» голови Фонду святого Володимира, засновника кафедри українознавства Ягеллонського університету професора Володимира Мокрого. У виступі були представлені факти, про які Шевченко писав у XIX сторіччі, але котрі так боляче нагадують сучасність. Ішлося про фальсифікацію російськими царями правди про історію України, яка завжди була, на думку російських імперців-українофобів, частиною росії, про профанацію й висміювання, включно зі святими, але «москалями розритими могилами», у яких разом із козаками лягла відпочити воля.

Особливо яскравим був виступ бандуристки Зоряни Ґжибовської та виконання нею творів «Плач Ярославни», «Така її доля», «Нащо мені чорні брови», «Зоре моя вечірняя». Зворушливим і талановитим було декламування віршів пророка України українською та польською мовами, які зачитали Артур Ґжибовський, Францішек Ничик, Ірина Осейчук, Юлія Перегуда, Юлія Черевань, Катерина Шимейко, Анна Шпілевська.

Концерт завершився творами «Б'ють пороги, місяць сходить» та «Заповіт» у виконанні камерного хору «Осанна» (керівниця – Олександра Михайленко).

Підсумувати цю урочисту подію, у якій узяли участь також представники краківського гуртка Об'єднання українців у Польщі на чолі з Андрієм Олійником, варто словами професора Володимира Мокрого. Він підкреслив, що нині весь український народ вірить, що збудуться мрії Тараса Шевченка про мир в Україні, а також мрії людей, котрі хочуть миру. Завдяки зусиллям президентів, прем'єр-міністрів, політиків, науковців, журналістів і насамперед батьків та матерів настане мир, якого вони хочуть для своїх дітей, онуків і правнуків. ●

Євген НОГА, голова гуртка ОУП

Шевченківський концерт у Банях-Мазурських

У суботу, 9 березня, в домівці ОУП громада Бань-Мазурських відсвяткувала 210-ту річницю від дня народження Тараса Шевченка. Голова гуртка і ведучий концерту Євген Нога нагадав слова поета «Борітеся – поборете, Вам Бог помагає». Сьогодні, коли Україна бореться з москалями, ці слова звучать як ніколи актуально, а слово може бути таке ж сильне як зброя.

Концерт почався «Заповітом» Кобзаря – його невмирущим, злободенним закликом до боротьби за вільну Україну. Далі на сцені виступили діти початкової школи у Банях-Мазурських з авторською програмою «Тарас Шевченко – на всі століття». Її підготували вчителі Стефанія Урбанська та Томаш Кардель. Потім музичний номер представили Раїса і Юрій Музиченки – біженці, які живуть серед нашої громади від початку повномасштабної війни. На завершення концерту у виконанні церковного хору «Крилос» пролунали «Думи мої, думи», «На високій дуже кручі», «Тече вода в синє море», «Заплакало небо», «Люди світу, стихніть на хвилину».

Після виступів голова гуртка привітав зі святом жінок та подарував їм квіти. Усіх присутніх було запрошено до спільного частування на чай, каву, солодке й вареники. Громада разом із парохом отцем Павлом Старухом при акомпанементі Раїси Музиченко заспівала пісні на вірші Шевченка.

Запис концерту в Банях-Мазурських можна буде почути на Радіо Ольштин у програмах редакторки Славки Хруник. Нагадаємо, що гурток ОУП після багатьох років старань одержав зал, щоб створити домівку, та відкрив її 31 грудня 2023 року. Завдяки праці волонтерів робоча група підготувала приміщення до Шевченкового свята, а артисти та глядачі вперше могли прийти до своєї домівки. ●

eprasa.pl 90901ab540

ПОДІЇ ТИЖНЯ

Підготувала **Тетяна ДАНЮЧЕНКО**

«20 днів у Маріуполі» – перший український фільм, шо отримав «Оскар»

Фільм «20 днів у Маріуполі» режисера Мстислава Чернова здобув премію «Оскар» як найкращий повнометражний документальний фільм. Це перший український фільм, який отримав таку нагороду.

Фото з сайту suspilne.media

Стрічка була створена у співпраці з Associated Press та американськими документалістами з Frontline. Матеріал для фільму було відзнято в перші дні облоги Маріуполя російськими військами.

Нагородження відбулося в ніч з 10 на 11 березня в Лос-Анджелесі. На сцену разом із Мстиславом Черновим піднялися фотокореспондент Євген Малолєтка та продюсерка Василіса Степаненко, які разом із режисером працювали в оточеному Маріуполі у 2022 році. Разом із Черновим нагороди отримали також кінопродюсерки Мішель Мізнер та Рені Аронсон-Рат.

Церемонію вручення найпрестижнішої кінопремії «Оскар» показували більш ніж у 200 країнах, а в Україні її ексклюзивну трансляцію забезпечило «Суспільне Культура».

«Я вдячний, але, напевно, я буду першим режисером на цій сцені, який би хотів не робити цей фільм, – сказав зі сцени Чернов. – Я хотів би мати змогу обміняти це на те, щоб росія ніколи не нападала на Україну, ніколи не окуповувала наші міста; щоб росіяни не вбивали десятки тисяч моїх співгромадян України. Я б віддав це, аби вони звільнили всіх заручників, солдатів, які захищали нашу землю, цивільних, які в їхніх тюрмах. Але я не можу змінити історію, не можу змінити минуле, проти ми всі разом, ви і я, ми зараз серед найталановитіших людей світу. Ми можемо зробити так, щоб історію виправити, щоби правда перемогла. І щоби загиблих людей Маріуполя та тих, хто віддав своє життя, щоби їх ніколи не забули. Тому що кіно формує спогади, а спогади формують історію».

Окрім «20 днів у Маріуполі», у категорії «Найкращий документальний фільм» змагалися ще чотири стрічки: «Бобі Вайн: Народний президент», «Вічна пам'ять», «Чотири доньки» та «Убити тигра». Також фільм Мстислава Чернова претендував на перемогу у номінації «Найкращий міжнародний повнометражний фільм».

Нагадаємо, стрічка «20 днів у Маріуполі» розповідає про перші тижні бойових дій у Маріуполі Донецької області під час повномасштабного вторгнення росії в Україну 2022 року.

Над фільмом працювали режисер і фотограф Мстислав Чернов, фотограф Євген Малолєтка та продюсерка й журналістка Василіса Степаненко. Вони стали останніми журналістами, які висвітлювали початок знищення росією Маріуполя – за це усі троє отримали Пулітцерівську премію. Також у 2024 році їх нагородили Шевченківською премією.

Кіно стало найкасовішим документальним фільмом в Україні минулого року, зібравши 500 тисяч гривень тільки за перший вікенд прокату.

Вперше картина була показана на «Санденсі» – одному з головних фестивалів незалежного кіно у США – у секції World Cinema Documentary Competition, вона здобула Приз глядацьких симпатій.

Українська прем'єра відбулася на фестивалі Docudays UA, де «20 днів у Маріуполі» став найкращим фільмом Національного конкурсу, а також володарем призу глядацьких симпатій.

Також картина отримала нагороди Міжнародного кінофестивалю у Клівленді (США), DocAviv (Ізраїль), Sheffield DocFest (Велика Британія), DocEdge (Нова Зеландія), Премій Cinema for Peace (Німеччина), Royal Television Society (Велика Британія). Стрічка також перемогла у номінації «Найкращий документальний фільм» британської кінопремії BAFTA. А Мстислав Чернов отримав премію Гільдії режисерів США (DGA Awards) за «видатні режисерські досягнення в документальному кіно».

Стрічка неодноразово демонструвалася у Польщі. Де можна ще її подивитися:

Варшава – до 24 березня, Kinoteka PKiN
Вроцлав – до 25 березня, Kino Nowe Horyzonty
Паб'яниці – 23 та 26 березня, Kino Tomi
Грифіно – 23-27 березня, Kino Gryf
Глівиці – 29 березня, Kino Amok
Домброва-Гурніча – 5-10 квітня, Kino Kadr

eprasa.pl 90901ab540

Тривають успішні атаки на нафтопереробну галузь рф

Останнім часом почастішали удари українськими дронами по нафтопереробних потужностях росії, і з кожним днем інтенсивність та частота ударів збільшується. Лише з початку року пошкоджено понад десять великих заводів та нафтобаз, зокрема в Санкт-Петербурзі, Ярославлі, Орлі, Волгограді, Туапсе, Клинцях, Усть-Лузі, Рязані, Брянській, Білгородській, Ростовській, Нижегородській та Ленінградській областях, а на окремі прилітало вже по декілька разів.

Загалом було атаковано щонайменше 15 нафтопереробних заводів, 5 нафтобаз та нафтовий термінал, деякі з них розташовані майже за 1000 км від українського кордону. Десь влучали по резервуарах з пальним, а десь через руйнування заводи зупинялися на кілька місяців.

Так, наприклад, в ніч на 17 березня Україна атакувала дронами Слов'янський нафтопереробний завод у Краснодарському краї росії, а в ніч на 16 березня удари дронами були нанесені по трьох нафтопереробних заводах в Самарській області.

Основна ціль таких атак – військова, оскільки паливо з російських заводів прямує в Україну, де заправляє танки, БМП та літаки ворога. Війна – це забезпечення та постачання, тож коли нафтопереробна галузь агресора зазнає ударів, це безпосередньо впливає на їхню здатність вести війну. Також кожен потужний удар вглиб території рф відволікає сили ППО ворога з фронту і працює на українську армію.

Паралельно шкоди зазнає й російська економіка, що зменшує можливості окупантів для обстрілів житлових будинків та вбивств мирного населення. росія має близько 30 великих нафтопереробних заводів і десятки малих. Країна-агресор видобуває понад 530 млн тонн нафти на рік, з яких близько 280 млн тонн росіяни переробляють на власних потужностях всередині країни. Однак заводи не лише забезпечують пальним російські війська, це ще й ключове джерело доходів рф, атаки впливають і на експорт з рф, і на вартість пального на внутрішньому ринку.

І ще одна ціль таких атак – інформаційна та медійна, і вона теж може бути одним з факторів перемоги України.

Рейди російських добровольців на територію рф посилюються

Бійці легіонів «Свобода Росії» та «РДК», тепер разом і з «Сибірським батальйоном», поновили свої рейди на територію рф. Так, 12 березня вони повідомляли, що зайшли на прикордонну територію росії. Зокрема, військові добровольчих загонів опублікували звернення, а в телеграм-каналах з'явилось відео їхньої присутності на території рф та стрілянини. Добровольці російського легіону «Свобода Росії» заявили, що повністю взяли під контроль смт. Тьоткіно Курської області.

Вранці 14 березня губернатор російської Бєлгородської області В'ячеслав Гладков заявив, що над обласним центром і районом сили ППО збили 8 повітряних цілей, російські пабліки писали про нібито спробу заходу «української ДРГ», проте російські добровольці заявили, що це вони атакують військові об'єкти в рф – вони пояснили, що змушені відкрити вогонь, оскільки росія продовжує бити по мирних населених пунктах України.

Пізніше легіон «Свобода Росії» опублікував відео з палаючими будівлями і заявив, що знищив два склади боєприпасів російської армії в селищі Тьоткіне Курської області. А «Російський добровольчий корпус», який проводить військову операцію в Бєлгородській і Курській областях, показав нову партію російських військовополонених і заявив, що готовий їх обміняти на зустрічі з губернатором.

Голова Головного управління розвідки МО України Кирило Буданов зазначив, що російські добровольці допомагають українцям з першого дня повномасштабної війни, і Україна теж допомагає їм в міру можливостей.

«Однозначно ця суб'єктність з'являється, їх уже не можна назвати угрупованнями, це вже стає сила, – заявив він. – Їх зараз кілька, вони діють разом, близькі до об'єднання на принципах спільного бачення трансформації рф. До них будуть доєднуватись багато опозиційних сил рф, які знаходяться як всередині їхньої країни, так і тимчасово за кордоном».

Буданов додав, що, за даними української розвідки, представники цих рухів «не збираються закінчувати найближчим часом і будуть робити все, на що їм вистачить сил».

Треба зазначити, що ці рейди проходили на тлі т.зв. виборів в рф, на яких перемогу беззаперечно отримав знову владімір путін. Засновник РДК Денис Нікітін із позивним White Rex заявив, що бійці корпусу, зокрема, докладали зусилля, щоби на прикордонних з Україною територіях жодних псевдовиборів російського диктатора не було.

Помер Геннадій Москаль

Фото з сайту svoboda.org

17 березня повідомили, що після важкої хвороби на 73-му році життя помер відомий український політик, екснардеп Геннадій Москаль.

Нагадаємо, Геннадій Москаль – колишній очільник Закарпатської обласної державної адміністрації, український політик та правник, генерал-лейтенант міліції, кандидат юридичних наук (2002), доцент (2005), народний депутат України від фракції партії «Наша Україна» Віктора Ющенка та партії «Батьківщина» Юлії Тимошенко. У 2011-2013 роках входив до складу політичної партії «Фронт Змін» Арсенія Яценюка. Від 2007 року – народний депутат України VI та VII скликань, від грудня 2012-го – перший заступник очільника комітету з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією, від 5 березня 2015-го – очільник Луганської обласної військово-цивільної адміністрації, від 15 липня 2015-го до 11 червня 2019-го – знову очільник Закарпатської ОДА.

eprasa.pl 90901ab540

ІНТЕРВ'Ю

Анна ВІННИЦЬКА
Фото з архіву героїні статті

«Маленькі життя – у тіні Великої Історії»

Розмова з Кінґою Мєльчарек – упорядницею книжки «То був не слон, а повітряна тривога»

Кінґа Мєльчарек – це полька, яка від початку війни в Україні разом зі своєю сім'єю допомагає українським біженцям та їхнім дітям, котрі знайшли притулок у Кошаліні. Кінґа за професією архітекторка, її чоловік – лікар, а старший син – студент кіношколи в Лодзі. Товариство «Майстерня», з яким вона співпрацює, нещодавно видало книгу під назвою «То був не слон, а повітряна тривога», і саме Кінґа Мєльчарек стала її упорядницею. В основі книжки лежать інтерв'ю з дітьми, проведені під час зйомок фільму «Кінець малювання принцес» режисера Міколая Мєльчарека, сина Кінґи.

– Книжка «То був не слон, а повітряна тривога» – це розповіді дітей, котрі надто швидко подорослішали. Водночас це завершення дворічного проєкту роботи з сім'ями біженців. Не часто дитячі історії перебувають у центрі уваги, тому цей проєкт ще більш цінний.

– Два роки тому товариство «Майстерня» попросило дітей-біженців, які приїхали до Кошаліна, намалювати малюнки про Україну. Донині пам'ятаю перший побачений малюнок. Якраз тоді я була в іншому кінці Польщі, й мені надіслали скан роботи п'ятирічного хлопчика: він намалював свою собаку, біля якої вибухає бомба, і зруйнований дім. Малюнок підписав словами: «Я хочу, щоб усі тварини залишилися живими і мій собака Тузик – теж». Як волонтерка вже двадцять років я допомагаю бездомним собакам, і тому саме цей малюнок зачепив мене за живе. Я усвідомила, що малюнки (а їх до товариства «Майстерня» надійшло близько 70) приховують ще трагічні історії й за цими кількома реченнями стоїть глибокий зміст. Тому мій син Міколай, який на той час закінчував кіношколу в Лодзі, погодився зняти документальний фільм, що врешті вийшов короткометражним і має назву «Кінець малювання принцес». Перші зйомки відбулись улітку 2022 року, а потім, роком пізніше, їх було продовжено. Я все це спостерігала немовби збоку, оскільки мене дуже цікавив світ цих дітей та як вони висловлюють свої почуття. Тоді стало зрозуміло, що фільм буде взаємодіяти з іншими засобами вираження, наприклад, виставкою робіт. У кіношколі в Лодзі сказали, що це певного роду фільм-хайку (короткометражна форма поетичного кіно, що складається з коротких сцен, які разом розповідають невелику історію чи розкривають події протягом незначного проміжку часу), а не документальний.

Короткометражний фільм «Кінець малювання принцес» триває всього 10 хвилин, а було відзнято аж п'ятдесят годин розмов із дітьми, які для потреб стрічки були записані та перекладені на польську мову. Тоді, аби ці розповіді не пропали й не залишилися лише в комп'ютері, ми вирішили, що мусимо їх донести до читача у формі книжки.

– Книжка «То був не слон, а повітряна тривога» – це пронизлива картина дитинства в умовах війни. Історії дітей ніби доповнюють одна одну, показуючи варварство росіян.

– Мені було важливо, щоб ці історії відгукнулись кожному. Бо коли я перечитувала годинні розповіді дітей, то поряд з описом буденних справ виринали перлини. І тоді я усвідомила, що під виглядом тривіальних речей діти розкривають надзвичайно важливі теми. Тому часом із цих розмов потрібно було вибрати два-три речення, які лише тоді з усією гостротою покажуть варварство війни. Мені дуже хотілося поділитися з іншими тим, чим я зворушилась та захопилась, а я немовби полюбила кожну дитину й мандрувала з ними у різні куточки України. Діти мешкали у великих містах, як Маріуполь, Чернігів чи Київ, але теж – у маленьких селах, про які говорили так само зворушливо. Я розуміла: щоб був помітний увесь трагізм цих розповідей, потрібно їх дуже скоротити.

– Що було найважчим під час роботи над цією книжкою? Вибрати найголовніше з п'ятдесяти годин – у це, справді, потрібно було вкласти дуже багато роботи.

– Мене постійно пронизувало розуміння того, що в пам'яті залишається лише деталь. Бо коли кажемо, що сьогодні в кошалінських школах навчається сімсот

eprasa.pl 90901ab540

українських дітей, а за цим не йдуть їхні імена, то ми про тих сімсот осіб і далі нічого не знаємо. За числом сімсот не бачимо самих дітей. Натомість, коли чуємо розповідь про плюшевого ведмедика, який був завеликий, щоб його взяти із Запоріжжя до Кошаліна, бачимо дитину, котра приїхала без цього ведмедика. Нині цей плюшевий ведмедик сидить у шафі й, можливо, прислухається до розмов бабусі та дідуся, уночі чує повітряні тривоги, вибухи, а в Кошаліні ми нарешті бачимо Ксеню, яка мусила залишити цю іграшку вдома. Для мене ця книжка складається саме з таких деталей, завдяки яким діти ніколи більше не будуть безіменними.

– «То був не слон, а повітряна тривога» – це книжка про дітей, однак її не поставиш на полицю з дитячою літературою. Сьогодні ви розповсюджуєте книгу також серед своїх знайомих поляків, які відчувають важливість дитячих свідчень.

– Можливо, ці діти вперше так щиро розповідали про себе та втрачений Буллербін, бо саме книжка «Діти з Буллербіна» дуже часто спадала мені на думку. Кілька днів тому я слухала подкаст про війну в іншій частині світу, однак всі війни та біль є подібними. І там ішлося про те, що коли діти розповідають про свої травми, то вони мають шанс нарешті з ними розпрощатися. Поки буде хтось, хто захоче слухати про це і з увагою прислухатися до них, ці діти усвідомлюватимуть, що, крім людей, які скривдили їх, ще є люди, для яких вони важливі. Тому це немовби наш уклін у бік дітей – ми не можемо нічого зробити, аби їхніх переживань ніколи не було, але, слухаючи, можемо віддати їм шану. Отже, ця книжка скерована до всіх, хто хоче символічно вклонитися перед дітьми війни. Бо наші діти мають свої імена, але такі самі діти живуть в інших містах та країнах.

У пам'ять особливо врізалася дівчинка із Запоріжжя, яка дуже детально розповідала про своє життя в Україні: вулицю до війни, на якій було чути сміх та радість, а зараз – повітряна тривога, під час котрої треба було ховатися до бомбосховища. Вона описувала, як цією вулицею бігли люди і в паніці спускалися до укриття. Згадувала про те, що брала туди із собою. Над цим текстом я працювала під час різдвяних свят протягом трьох днів, бо стільки часу тривала робота над кожним текстом. Я наче сама бігла до цього бомбосховища, допомагала Софійці брати ці настільні ігри та рюкзаки, пильнувала, щоб вона не загубила батьків – таким сильним був мій ступінь ототожнення з дітьми. А потім довідалася, що Софійка з України виїхала на другий чи третій день, тобто символічно я з нею бігла довше, чим вона сама. Я разом із дітьми мешкала в Маріуполі, Чернігові, Києві, потім їхала переповненим потягом, машиною, ішла пішки 12 кілометрів до кордону, бачачи, як сказала одна дівчинка, «океан людей у скорботі та сльозах». Для мене це співпереживання з дітьми було дуже важким, а водночас без цього неможливо було працювати над книжкою.

– Під час війни ви з дітьми символічно пройшли сотні кілометрів. А до війни бували в Україні?

– Ні, досі не була в Україні, і, як у кривому дзеркалі, належала до осіб, які ледве відрізняють Львів від Києва. Більше мій чоловік слідкував за новинами в Україні. Однак я знала про криваві події на київському Майдані 2014 року. А зараз знаю кожне місто та село, з яких походять діти, бачу їхні будинки, вулиці. На жаль, Україна стала мені близькою через війну. Одна з моїх близьких подруг, котра приїхала сюди ще до війни, розповідала мені про свій рідний край. Вона жила біля Миколаєва, і, коли її син був малим (нині хлопець уже студент), разом із ним лягала на траві, дивилися в небо, розглядаючи зірки. Вона сказала мені: «Я хотіла б, щоб ти нарешті побачила наше прекрасне небо повне зірок». Щойно війна закінчиться, ми обов'язково поїдемо в Україну, щоб побачити мирне небо повне зірок. ●

Увесь прибуток із продажу книжки «То був не слон, а повітряна тривога» буде передано на підтримку дітей-сиріт, які втратили батьків під час війни.
Мінімальна ціна книги – **50 злотих і більше.**
Щоб отримати книжку поштою, потрібно здійснити переказ на рахунок:
Stowarzyszenie Majsternia
37 1020 2791 0000 7502 0112 9444 TYTUŁEM: darowizna + ім'я та прізвище замовника.
До суми потрібно ДОДАТИ кошти за пересилку (20 zł).
Можливість доставки поштоматом або кур'єром InPost.
У Кошаліні книжку можна придбати в книгарні «Literka», вул. Zwycięstwa 135.

eprasa.pl 90901ab540

ГРОМАДА

Григорій СПОДАРИК
Фото Петра Табаки

«Ми знов у вісімдесятих роках...»

Ці слова сказав у Ольштині Петро Тима, історик та громадський діяч, оцінюючи актуальні процеси в українській громаді.

Столицю Вармії і Мазур він відвідав, щоб презентувати свою книжку «Сплетіння – про українців із Польщі. Розмови з Петром Тимою». Авторську зустріч організували 25 лютого греко-католицька катедральна парафія Покрову Пресвятої Богородиці та місцевий гурток Об'єднання українців у Польщі. Подію вела Ярослава Хруник – журналістка, співавторка українських передач на Радіо Ольштин.

Відродження й партнерство

Спочатку гість розповів про історію написання книжки у співпраці з Ізою Хруслінською, роль сім'ї та українського ліцею в Лігниці у формуванні власної української ідентичності. Говорив також про зацікавлення іншими меншинами ще у ліцейські роки. Такі пошуки були подорожжю в невідоме, бо в тогочасній польській політиці до меншин переважав підхід, коли їхню присутність не визнавали. Багатокультурність широко влилася у життя героя в середині 80-х років, тобто в період навчання в Ґданському університеті.

– Серед студентів уже тоді були ті, хто прямо заявляв: «Я литовець, кашуб чи німець». Це показувало, що відбувається своєрідне відродження в середовищі національних меншин. Люди розуміли, що вони не є етнічними поляками й публічно про це заявляли, – згадує Петро Тима.

У Варшаві була утворена Рада культури студентів національних меншин, що стала організатором фестивалів, видавали часопис «Зустрічі». Створене вже тоді партнерство меншин багато важить у наш час. Окремі громади мають низку спільних проблем та викликів: збереження рідної мови, продовження функціонування шкіл чи відстоювання власного, іншого ніж польський, погляду на історичне минуле. Факт, що закон про нацменшини в польському парламенті розробляли аж 16 років, добре показує, що не всі над Віслою хотіли збереження національної різноманітності держави.

– Співпрацюючи, меншинні середовища можуть показувати, зокрема перед міжнародними установами, що наші права порушуються або перебувають під загрозою, – наголосив Петро Тима, згадуючи протест меншин проти скорочення попереднім польським урядом годин навчання німецької мови як рідної. Партнерство меншинних громад та спільні ініціативи широко представлені в презентованій книжці.

Гібридна модель

На зустрічі розглянули й сучасні виклики. З одного боку, сьогодні меншини «випали» з поля зору, який перемістився в бік воєнних біженців та мігрантів. З іншого,

як відзначив Петро Тима, постійно триває процес переїзду, зокрема молодих представників громади, до більших міст і спустіння досі активних сільських місцевостей. У контексті гуртування громади в містах Петро Тима наголосив на важливій ролі Греко-католицької церкви, яка не лише надає духовну опіку, а й утворює світлиці в окремих парафіях. Вони стають місцем розвитку українського громадсько-культурного життя. У майбутньому, на думку гостя, важливою може стати спроможність ведення малих проєктів на локальному рівні. Це, наприклад, недержавні й частково співфінансовані батьками школи, де навчають рідної мови, або нацменшинне радіо, що працює на комерційних умовах.

Під час дискусії владика Аркадій Трохановський зауважив, що перед викликами стоїть як церква, так і найбільша організація українців – ОУП. Він запитав про можливу загрозу цілісності Об'єднання з огляду на те, що зростає зосередження окремих громад на власному регіоні.

– Якщо за певні громадські справи мала б відповідати церква, то з'являється питання підготовки й навчання духовних лідерів. Таку потребу я вже побачив і починаю говорити про це зі священниками, – зауважив владика Аркадій Трохановський.

Тим часом Петро Тима зазначив, що зараз дуже помітним є процес, у результаті якого представники меншини перестають бути єдиними українцями на території Польщі. Цю динаміку ілюструє факт, що у самій Варшаві до системи реєстрації населення (PESEL) записано 200 тисяч громадян України. Це означає, що, навіть якби війна закінчилась відносно швидко, у Польщі все одно залишиться велика кількість людей, народжених в Україні, котрі мають можливість отримати польське громадянство. Частина з них уже ввійшла у життя української меншини – вчителі, священники, аніматори культури, інші гуртуються довкола своїх організацій. Гість оцінив, що в майбутньому найбільш імовірною стане якась гібридна форма існування цих спільнот. Водночас буде важко зберегти модель із сильною загальнопольською представницькою структурою, якою є ОУП.

– Насправді ми знов у 80-х роках, коли все змінювалося, – підсумував Петро Тима.

Про свою книжку й українські питання Петро Тима говорив у Ольштині також на зустрічі, організованій фондом «Боруссія». ●

eprasa.pl 90901ab540

ГРОМАДА

Степан МІГУС
Фото автора статті

В Ольштині згадали Героїв Небесної сотні

Український вірменин 21-річний Сергій Нігоян, 50-річний Юрій Вербицький та 25-річний білорус Михайло Жизневський стали першими, хто поклав голови на київському Євромайдані. Зараз говорять, що першим загиблим був Юрій, а одразу після нього смерть прийшла до Сергія, Михайла, а потім ще 103 учасників Майдану. Усі вони стали Героями Небесної сотні, символом української непереможності. Українці, куди б їх не кинула доля, як і представники інших пригноблених народів, пам'ятають про героїчні події й кожного року на межі лютого й березня вшановують пам'ять загиблих.

Першої березневої неділі, у десятиліття подій на євромайданах України, Героїв Небесної сотні згадували й українці Ольштина та Ольштинщини. У соборі Ольштинсько-Ґданської єпархії й парафії Покрову Пресвятої Богородиці учні трьох найстарших класів ольштинського міжшкільного пункту навчання української мови представили поетично-музичну композицію «Герої не вмирають». Її сценарій засновано на подіях, які почалися на Євромайдані, а продовжилися війною. Програму з учнями та їхніми батьками підготувала вчителька української мови Мирослава Четирба-Піщако.

У відеопоказі було представлено хронологію подій, перших жертв, серед яких – кільканадцятирічне юнацтво та старші за віком, уже понад 60-річні, учасники євромайданів. Згадали також про Героя Небесної сотні, журналіста Василя Сергієнка з Черкащини, котрого було жорстоко

вбито у квітні 2014 року після викрадення так званими «силовиками» із дому в Корсуні-Шевченківському за участь у Євромайдані. Він ще 2004 року, немов передчуваючи свою долю через десять років, писав:

Моя свободо – ти мене веди
Покласти людям подвиг свій і труди.
Щоб за свободу вклав найвищу плату –
Щоби за тебе – в бій хоч і на страту…

Ольштинське вшанування пам'яті Героїв Небесної сотні розпочалося з виконання українського гімну. Пролунала також пісня «Пливе кача по Тисині», що супроводжувала в останню дорогу загиблих учасників Майдану, а нині – військових, які віддали своє життя за волю України. Майже не було людини, в якої вона не викликала б сліз.

Творчу програму заходу збагатили пісні, народжені багатовіковими національно-визвольними змаганнями українського народу. Їх майстерно виконали, зокрема, учасники квартету «Тоя» – Ганна та Петро Холєвки, Олена Гнатюк й Марічка Ґашинська. Після вшанування пам'яті загиблих учасників Революції гідності у головах учасників заходу ще довго лунало питання-заклик Героїв Небесної сотні, які свою участь у подіях пояснювали: «А хто, як не ми?!» ●

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

В Асунах подякували парохові за 8 років служіння

Віряни парафії Успіння Пресвятої Богородиці в Асунах 3 березня проводжали до Варшави пароха отця Ігоря Гарасима. Духівник переїжджає у зв'язку з обранням його протоігуменом Чину св. Василія Великого в Польщі.

– Особливо дякуємо за проведення в храмі реставраційних робіт, що вимагало від Вас багато зусиль, – говорила від імені парафіян Ліда Лойко, яка також подякувала пароху за вісім років відданої праці, молитву, допомогу й безпосередні зустрічі.

Вдячний за ці теплі слова, отець Ігор Гарасим підкреслив, що саме відновлення храму було спільним почином, до якого долучились як теперішні, так і колишні парафіяни. Асунського пароха проводжала й очільниця місцевого самоврядування, війт ґміни Барцяни Марта Камінська. У своєму виступі вона наголосила, що його служіння полягало не лише в турботі про духовний розвиток вірян, а й у підтримці їхньої української національної свідомості, традицій, культури та мови. Війт також подякувала за спільні ініціативи, зокрема пошук коштів на ремонт й відновлення історичної споруди асунського храму. Прощання було поєднано з привітанням нового пароха – отця Дмитра Гарасима. Як його попередник, душпастирську послугу він здійснюватиме й у парафії святого Василія Великого в Кентшині. Раніше отець Дмитро Гарасим працював у Перемишлі. ●

eprasa.pl 90901ab540

КУЛЬТУРА

Юлія КАМІНСЬКА

«Буття як витривалість»

11 грудня 2023 року в літературній майстерні польсько-українських відносин на кафедрі українознавства Варшавського університету (ВУ) відбулася V міжнародна наукова конференція на тему «Буття як витривалість» з циклу «Філософія буття та витривалості в его-документах письменників, художників та українських кіномитців (від часів Орлика до сьогодення)». Представники наукової еліти, фахівці з історії, філософії та літературознавства зосередили свою увагу на питаннях буття і виживання у період війни.

За традицією зустріч відкрили продекан факультету прикладної лінгвістики ВУ професорка Ева Жебровська, керівниця кафедри україністики Катажина Якубовська-Кравчик та керівниця творчої майстерні польсько-українських літературних відносин кафедри україністики ВУ професорка Валентина Соболь. Вперше до учасників конференції з привітальним словом звернулася директорка Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України професорка Ганна Скрипник.

Перша частина конференції була діалогом між знаними і шанованими ювілярками – професоркою Джованні Броджі, яка є знавчинею слов'янської філології у Міланському університеті, та професоркою Тересою Хинчевською-Геннель, керівницею кафедри новітньої історії та джерелознавства на факультеті історії та міжнародних стосунків Білостоцького університету. Джованні Броджі, до речі, досліджувала свого часу літературне бароко у слов'янських країнах та середньовічну літературу Київської Русі.

Свою статтю під назвою «Буття як витривалість: барокова парадигма» представив професор, доктор філософії Богдан Криса з Львівського національного університету ім. Івана Франка. Далі виступили професор, доктор філософії Анатолій Ткаченко з Київського національного університету ім. Тараса Шевченка та провідна наукова співробітниця Інституту літератури НАН України професорка Людмила Тарнашинська зі своєю статтею під назвою «Таборовий наратив Василя Стуса крізь призму філософії надії», у якій цитувала влучні тези поета про буття і витривалість. Стус зосереджувався у своїй ліриці на самозануренні, самоосмисленні, духовній нескореності. Він до останнього залишався внутрішньо вільною людиною, перебуваючи за гратами. Свій стан він визначав як «тривання на межі». Називав свій шлях своєю радістю. Це надто складна духовна практика, яку використовують наші нинішні герої – нескорені та вільні.

Професорка Бердянського державного педагогічного університету Ольга Новик представила до уваги присутніх доповідь «Повсякденність пілігрима у „Мандрах" Василя Григоровича-Барського». Філософія буття і виживання у повсякденному житті письменника-мандрівника, наполегливі пошуки своєї істини у мандрах по чужих світах – до таких глибоких тем звернулася доповідачка.

Професорка Людмила Сірик з Університету Марії Кюрі-Склодовської підготувала виступ на тему «Європеїзм київських неокласиків у світлі їх біографії та его-документів». Людмила Сірик зосередила увагу на ідеях європеїзму в працях таких неокласиків, як Микола Зеров, Максим Рильський, Михайло Драй-Хмара, Юрій Клен (Освальд Бургардт) і Павло Филипович.

Докторант Гуманістичної докторської школи Варшавського університету Давид Бзорек проаналізував виклики воєнного і мирного часу у своєму виступі на тему «Культура честі в его-документах Філіпа Орлика та Францішека II Ракоці».

Софія ЧОРНОБАЙ
Опрацьовано редакцією

«Проникаюче світло»: історія про незламність, створена незламними

23 лютого в Українському домі у Варшаві відбувся допрем'єрний показ документальної драми українського режисера Володимира Клюєва «Проникаюче світло» та зустріч з військовим журналістом Андрієм Цаплієнком.

«Сталося так, що я опинився з камерою в потрібному місці і в потрібний час. У Андрія не було оператора, і він запропонував мені ним стати, – каже Володимир Клюєв. – Вийшло так, що окрім поранення, яке отримав Андрій і яке ви бачите у фільмі, сталася історія з Володею, найближчим другом Андрія. Він потрапив в окупацію та зник. Я побачив, що це може стати основною історією кінострічки».

Андрій Цаплієнко – головний герой фільму, хоча сам кореспондент так не вважає. «Хоча й більшу частину стрічки показують мене і мою роботу, однак насправді головним героєм є мій друг і хрещений батько мого сина – Володя Самайда, людина світла, неймовірно талановита і чесна, і цей фільм, в принципі, він про таких людей».

Цаплієнко допомагає українській розвідці, а його друг Володя Самайда допомагає Андрієві, працюючи інформатором, збираючи та надсилаючи матеріали про розташування російських військ на окупованих територіях. В один момент Володя зникає з радарів, його родина

eprasa.pl 90901ab540

Дослідження домашньої бібліотеки свого діда Івана Микитенка, українського письменника і драматурга доби Розстріляного відродження, представила професорка НАН України Оксана Микитенко. Вона ознайомила учасників конференції з раритетними раніше неопублікованими нотатками.

Кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри прикладної лінгвістики Національного університету «Львівська політехніка» Оксана Левицька свій виступ присвятила творчості Олекси Новаківського, видатного учня Яна Матейка, ознайомивши присутніх з працею Івана Голубовського «"Розмах могутніх крил" як документальне свідчення про митця Олексу Новаківського».

Друга частина конференції мала назву «Его-документи в період війни та штучна інтелігенція». Її відкрила професорка, докторка історичних наук Ірина Матяш з Наукового товариства історії дипломатії та міжнародних відносин, яка нині працює на факультеті Східних студій Варшавського університету. У своїй статті «Філософія витривалості митця-дипломата Ежена Деслава (Євгена Слабченка)» розкрила феномен маловідомого у нас українця Євгенія Слабченка, якого у європейських мистецьких колах називали «видатною особистістю сучасної кінематографії».

Завідувачка відділу української та зарубіжної фольклористики Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології (ІМФЕ) професорка Лариса Вахніна розповіла про роль щоденників та листування як документального закріплення фактів і подій у роки війни.

Далі виступила професорка Аґнєшка Матусяк з Вроцлавського університету з доповіддю під назвою «Синдром Гамлета». Це назва документального фільму, авторами якого є дует польських режисерів-документалістів – Ельвіра Нєвєра та Пьотр Росоловський. Їм вдалося зафіксувати реальні трагічні історії українців, що мали початок у 2014 році, а драматичне продовження знайшли у лютому 2022 року. Фільм спонукає до роздумів на теми, що таке нація, свідомість, патріотизм і взагалі – у чому сенс буття.

Доповідачка Каміла Бродовська, випускниця кафедри українознавства ВУ, виступила із доповіддю «Рукопис, знайдений за обкладинкою – неопубліковане інтерв'ю з Дмитром Павличком». Вона озвучила цікаві невідомі досі факти з біографії поета, який відійшов у засвіти 29 січня 2023 року.

У своєму дослідженні під назвою «Автобіографія у цифровому світі. Автобіографічний проєкт „Я, Ніна" Яніни Соколової» докторка кафедри україністики ВУ Марта Замбжицька звернулася до змін в епоху мультимедіа.

Професорка, докторка філологічних наук Київського університету ім. Бориса Грінченка Олена Бондарева зосередила увагу на нагальній і болючій темі «Голоси розбомбленого театру: Маріупольська драма у драматургічних версіях». Цей виступ був емоційно сильним та потужним. Доповідачка є авторкою концепції та передмови «Антологія актуальної української драматургії», виданої 2023 року.

Професорка кафедри україністики Варшавського університету Валентина Соболь дослідила та проаналізувала окупаційні щоденники. Один з них – Володимира Вакуленка, поета, громадського діяча, який загинув від рук окупантів, – незабаром побачить світ у Канаді.

Мартина Фрончак, студентка першого курсу факультету українознавства ВУ, президентка літературно-наукового театрального клубу «Блакитний корабель», презентувала доповідь та проанонсувала 10-й ювілейний номер часопису «Польсько-українські студії». Вона підкреслила важливість та актуальність подальшого двостороннього наукового діалогу між нашими країнами.

На завершення зустрічі професорка Валентина Соболь наголосила на необхідності подібних наукових зібрань, особливо під час воєнної агресії, подякувала усім за присутність та запросила на VI Міжнародну наукову конференцію, яка відбудеться вже цьогоріч. ●

не виходить на зв'язок. «Ми намагалися їх знайти, через родичів, через їхніх роботодавців. Зв'язку не було, інформації не було. І до того ж, ми отримали новину з окупованої території, що росіяни в Здвижівці розстріляли якусь родину українців, що допомагала українським військовим. Серце було не на місці», – розповідає Андрій.

Володимир був в окупації в селищі Здвижівка цілий місяць. Це стало великим стресом для Цаплієнка, особливо після звістки про розстріляну українську сім'ю за здачу українській розвідці позицій російських установок ППО. Лихі думки не покидали голову Андрія.

В гарячій точці під час зйомок документального фільму журналіст отримав важке поранення. Згадуючи про цей момент, режисер фільму Володимир Клюєв каже: «Я знімав операцію Андрія і був взагалі шокований тим, що мені дозволили знімати в операційній, це був найнеприємніший досвід в моєму житті». Попри поранення Андрій продовжив пошуки свого друга. Прямуючи до місця, де він вірогідно живе, журналіст зупиняється біля будинків місцевих мешканців та питає, чи не знають вони часом, де мешкає Володя Самайда. Після важких та стресових пошуків – друзі знаходять одне одного, вони сидять поруч на великій гойдалці, Володимир тримає на руках свого кота.

«Допоки більшість українців готова захищати Україну в будь-який спосіб – силою зброї, силою слова, допомогою військовим, донатами, інформаційною підтримкою – ми непереможні. Однак ми зараз в дуже складній ситуації – таку ситуацію називають катастрофою», – коментує Андрій.

Він зазначає, що такої важкої ситуації на фронті ще не було від початку повномасштабного вторгнення, ворог застосовує зброю масового ураження, а західні партнери не надають достатньо зброї, аби утримати противника, не кажучи вже про те, щоб звільнити українські території. Зволікання з поставками може призвести до того, що українська армія втратить позиції, на яких зараз знаходиться. Також, звичайно, на фронті не вистачає людей у Збройних силах. В кінці Андрій додає, що його друг Володя Самайда вирішив вступити до лав ЗСУ та нещодавно підписав контракт.

Протягом усього фільму Андрій Цаплієнко задається питанням про своє призначення на цій жахливій війні, іноді замислюється над тим, чи його журналістська діяльність на фронті є його місією. «Проникаюче світло» – це пронизлива особиста драма, дуже людяна та сильна розповідь про війну. Це стрічка, присвячена українському народу, який знаходить промені проникаючого світла навіть у найтемніші часи, промені світла, що допомагають не здаватися і боротися до кінця. ●

eprasa.pl 90901ab540

Юлія КАМІНСЬКА
Фото з Вікіпедії

Творець мелодії та художник слова

Наша мистецька спадщина споконвіків формувалася на музичному ґрунті. Сьогодні важко уявити українську пісенну творчість без таких пісень, як «Степом, степом», «Мамина вишня», «Осипає цвіт калина», «А мати ходить на курган». Вони наповнені самобутнім колоритом слів та музики, торкають найтонші та найглибші струни душі, передають саме наш, український характер, унаочнюють картини побуту на фоні мальовничої природи. Ще й досі дехто вважає їх народними, але вони мають своїх батьків-авторів. Згадаймо одного з яскравих митців – диригента, хормейстера, композитора-аматора Анатолія Максимовича Пашкевича. Як творча особистість він залишив по собі не лише цікаву, але й дуже яскраву сторінку в мистецькій спадщині України. Не здобувши професійної хормейстерської освіти, він став учителем для багатьох дипломованих виконавців. Завдяки Анатолію Пашкевичу набуло потужного розвитку народно-хорове мистецтво. З його легкої руки з'явилося сузір'я талановитих відомих співачок: Раїса Кириченко, Ольга Павловська, Євгенія Крикун.

Народився майбутній митець 11 лютого 1938 року у селі Довбиш, Баранівського району, Житомирської області. Неабияку цікавість виявляв до музики з дитинства. Захопився грою на трофейній маленькій гармошці, але мріяв мати баян. Батьки навіть наважилися продати єдину корову, щоб здійснити мрію сина купити інструмент. Анатолій з батьком вирушили до Житомира, придбали самовчитель з гри на баяні і вже за місяць хлопчик вправно опанував ази нотної грамоти, а ще за місяць грав досить складні класичні твори. Божий дар мав і старший брат Володимир – він став художником.

Перші професійні кроки генія-самоучки

Коли настав час обирати професію, Анатолій без вагань вибрав музику, але спроба вступити до Київського музичного училища імені Глієра виявилася невдалою. Тоді розпочав навчання на курсах підготовки керівників художньої самодіяльності, які вперше відкрилися при Будинку культури у Новоград-Волинському. Там щасливий випадок звів Анатолія з Борисом Шарварком, майбутнім режисером-постановником музичних видовищних програм, який на той час був директором Будинку культури. Навчання на курсах довелося поєднувати зі службою в армії на Північному морському флоті. Після закінчення служби Пашкевича залишали баяністом у матроському ансамблі, але він повернувся до рідного села, організував там вокальний ансамбль, самодіяльний хор. На одному з оглядів у Києві сам Григорій Верьовка високо оцінив творчі здібності й талант молодого керівника ансамблю. Через кілька років ансамблю було присвоєно звання народного. 1962 року, одружившись, Анатолій Пашкевич оселився з родиною у Житомирі, де створив разом з Анатолієм Авдієвським ансамбль «Льонок». У 1965 році родина переїхала до Черкас, куди Пашкевича запросив тодішній художній керівник Черкаського народного хору Анатолій Авдієвський. Він став наставником і щирим другом Пашкевича. Невдовзі Авдієвського запросили до Києва очолити хор Верьовки, а Анатолій Пашкевич став художнім керівником та диригентом Черкаського народного хору. «Він – моя консерваторія та академія», – так відгукувався згодом про Авдієвського. Черкаська земля подарувала Україні великого сина Василя Симоненка, але, на жаль, із Анатолієм Пашкевичем їм не судилося зустрітись – вони розминулися в часі (1963 року, за два роки до приїзду Пашкевича у Черкаси Симоненко помер). У них навіть дати життя і смерті мають певний зв'язок: Василь Симоненко народився 8 січня, а Анатолій Пашкевич 8 січня помер. В пам'ять про свого найулюбленішого поета народилася пісня «Синові...» на вірш «Лебеді материнства». Старша донька композитора Оксана Пашкевич-Ящук, артистка Черкаського хору, ділиться спогадами про цей період: «У другій половині 1960-х ім'я Василя Симоненка радянська влада занесла до чорного списку. Раїса Кириченко, завдяки неповторному тембру голосу, була єдиною виконавицею цієї пісні у хорі. На одному з концертів у Львові співачку не відпускали зі сцени, на біс доводилося співати п'ять разів! Незабутнім був день, коли на концерт Черкаського хору прийшла мама Василя Симоненка – Ганна Федорівна. Для всіх присутніх у залі така подія перетворилася на величне свято Василевого слова, яке переросло у таку ж величну пісню. Послухавши твір, матуся плакала і дякувала за пам'ять про її сина».

Періоди творчості

Саме у Черкасах Анатолій Пашкевич утверджується як обдарований і талановитий маестро поряд з не менш талановитими авторами пісень Дмитром Луценком, Миколою Негодою й виконавицями Черкаського народного хору Ольгою Павловською та Раїсою Кириченко, яку Анатолій Пашкевич запросив до хору. Черкаський хор був еталонним колективом хорового мистецтва України, що дало можливість на той час бувати на гастролях навіть за кордоном.

Після Черкаського хору Анатолій Пашкевич очолив народний ансамбль пісні й танцю «Дарничанка» (1974-1978 рр.) Це самодіяльний колектив при Будинку культури Київського комбінату штучного волокна, артистами якого були переважно робітники комбінату. Анатолій Пашкевич ретельно працював з артистами над вокальною майстерністю, формував репертуар. Згодом колектив виступав і на закордонних сценах.

Упродовж наступних майже 10 років Анатолій Пашкевич очолював Державний академічний Волинський народний хор. Цей період композиторської творчості був дуже продуктивним, у співпраці з Дмитром Луценком народилися

eprasa.pl 90901ab540

такі пісенні твори – «Мамина вишня», «Пісня про Волинь», «Світязь». Композитор дуже полюбив цей край, писав поетичні спогади у прозі, сповнені теплих почуттів: «Дрімають прадавні ліси у відблисках замріяних озер, цвітуть льони синьо-синьо, пломеніють червоні калини, а над ними линуть пісні Волині». Анатолій Пашкевич писав справді безсмертні пісні, навіть маючи готовий текст, нерідко сам римував рядки, щоб слова гармонійно поєднувались із музикою. До речі, маестро писав, окрім музики, ще й вірші, новели та оповідання. У київському видавництві «Веселка» 1994 року вийшла друком книга «Мамина вишня». Поет, письменник Василь Гей, упорядник літературного альманаху «Світязь», коментуючи новели, написані Анатолієм Пашкевичем, назвав його без перебільшення художником слова і творцем мелодії.

І зрештою всі його пісні не можуть не торкатися нашої душі, бо він вкладав у них свою душу, не любив слів нашвидкоруч заримованих, сухих, стандартних. Його слова були підсвічені теплом ліричних почуттів, відблискували і відлунювали у серцях, створювали певний образ, насичену барвами картину, зокрема, Волині:

Світла юність моя на Волині пройшла,
Відлунала в гаях солов'ями,
Там душа молода, як роса зацвіла
Чистим небом і піснею мами.

...Ти у гаях, озерах і долинах,
Ти у розлогих вербах і калинах.
Ти вся в льонах, що грають, як перлинки.
Ти – рідна мати Лесі Українки.

Однак доля розпорядилася таким чином, що Пашкевичу довелось залишити Волинь. 1995 року, коли він приїжджав уже з гастролями Чернігівського хору, у газеті «Волинь» шанувальники написали: «Не знаю, чи посадив Анатолій Пашкевич яблуневий сад. Але всі ми знаємо достеменно, що він викохав розкішний пісенний сад на українській землі».

Хлібороб, який вирощував хліб духовний

Ще один плідний період творчості маестро пов'язаний з Чернігівським державним академічним народним хором. 1989 року Пашкевича запросили стати його художнім керівником. Разом з ним з Волинського хору перейшла група артистів, це було справжнім свідченням того, що він – висококласний хормейстер і щира, людяна особистість. Тут народилися такі твори, як кантата «Чернігівські дзвони», пісні «Довженкова земля», «Осипає цвіт калина». Почалися закордонні гастролі: 1992 року вперше колектив виступив у Бельгії, потім у Німеччині, Нідерландах, Австрії. Митець жив лише українською тематикою, за що нерідко і страждав. Йому дорікали, що немає у репертуарі пісень про Леніна, партію, забороняли виконувати на концертах «Заповіт» Шевченка, «Виростеш ти, сину» Симоненка, вбачаючи занадто промовисті ноти націоналізму. Тоді композитор зробив свій варіант «Заповіту» – «Реве та стогне Дніпр широкий».

Звертався у своїх піснях і до героїки минулого, до безмежної сили материнських почуттів, одвічного зв'язку матері та сина, прославляв щастя кохання, вихоплював з діапазону життя найсокровенніше, найпрекрасніше й найважливіше. Крізь палітру музики і часу є звернення Анатолія Пашкевича, адресовані нам, сьогоднішнім. У співавторстві з поетом Миколою Негодою у зворушливій пісні «Я єдина ваша мати» звучить риторичне запитання до колишніх співвітчизників: «Як вас, діти, позбирати?». Анатолій Пашкевич мріяв, щоб українці з-за кордону поверталися додому. Свою рідну батьківщину він позначав так: «Україна – це наші мами, батьки. Україна – це наші могили. Україна – це наші радощі, біди, наша пам'ять. Україна – це весь великий світ!» І знову ж таки слова дуже актуальні в усі часи, зокрема у реаліях нашого воєнного сьогодення.

У київському видавництві «Фенікс» 2016 року побачила світ документальна книга під назвою «Анатолій Пашкевич», яку написав журналіст-чорнобилець Володимир Костенко. Спогади колег, друзів, фотографії розкривають перед читачем динамічну й драматичну історію життя Анатолія Пашкевича.

Останні роки свого життя Анатолій Максимович прожив у Черкасах, куди його запросили й надали звання Почесного громадянина Черкас.

На центральній алеї черкаського міського цвинтаря назавжди поруч світочі українського слова і музики – Анатолій Пашкевич, Василь Симоненко та перша виконавиця пісні «Степом, степом» Ольга Павловська.

Про свою діяльність Анатолій Пашкевич казав дуже образно і водночас конкретно: «Вважаю себе хліборобом, який вирощує хліб, хліб духовний. Стараюся, щоб він був без остюків». ●

ОГОЛОШЕННЯ

Товариство «Вербицька Земля» запрошує охочих на спільний виїзд до Вербиці – вшанування 77-ї річниці акції «Вісла»

6 липня 2024 року на місці зруйнованої церкви об 11:00 відбудеться Служба Божа, потім перейдемо на цвинтар, щоб відправити панахиду за всіх селян, які там спочивають і які загинули в жахливому XX ст., а також за всіх, хто боровся в минулому за волю України, і тих, хто в цій війні віддав своє життя. Після урочистостей буде спільна зустріч з односельчанами з України і Польщі.

5.07.2024 (п'ятниця) – виїзд вранці автобусом з Пєнєнжна, нічліг в готелі «Ксав'єр» в Любичі-Королівській.
6.07.2024 (субота) – сніданок, врочиста Служба Божа, панахида і зустріч, приїзд до готелю.
7.07.2024 (неділя) – сніданок, Служба Божа в церкві св. Миколая в Гребенному, повернення.

Якщо не збереться група охочих з 30 осіб, тоді виїзд буде індивідуальний.
Кошт екскурсії – 800 зл (дорога, 2 нічліги зі сніданками, почастунок).
Запис і інформація у Марії Білас +48 500 289 866 і Данути Кіх-Заторської +48 696 516 134.

eprasa.pl 90901ab540

Михав ТРОХАНОВСКІ

Клемент Мохнацкі, кревни Маврикия – найдена ментрика

Глони глядав єм інформациї о шляхетстві Мохнацких до статиї «Жили коротко і довго» («НС» нр. 39-40 з 2023 р.) і в польскі Вікіпедиї нашов єм інформацию, же Клемент Мохнацкі бив сином єґомосьця і далеким кревним, барже знаного, Маврикия Мохнацкого.

Подумав єм, треба найти, де і в котри родини ся гродив. Виділо ся, же буде труднист, бо з роду Мохнацких, лем в роках 1828-1939, в Перемиські греко-католицкі єпархиї, било 17 єґомосьців. Але методом елімінациї пішло дост прудко.

Єґомосьці Мохнацки походили зо села Мухначка в Санчивским повіті. Били хибаль шляхетского роду. Бив то стари рид, напр. о. Лукач Мохнацкі били парохом в Мухначці юж в 1626 р., а о. Ваньо в Мацьові в 1733 р.

Клемент Мохнацкі гродив ся 10 липця 1811 р. в селі Ославиця, в Яслиским деканаті, де його няньо Ілько (1782-1831) били по висьвячиню в 1808 р. єґомосьцьом. По смерти о. Андрия Ляховского, до 1810 р., о. Ілько били тиж такой єґомосьцьом в Радошицях. Потим в Радошицях парохом стали о. Самійло Криницкі. По них о. Ілько стали парохом Радошиць і Ославиці, котра престала бити осибном парохійом. Гмерли в Радошицях од епідемиї.

Мамом Клемента била їмосьць Катрена, дівка о. Василя Матляховского, пароха хибаль Ластівок в Старосамбірским деканаті. О. Стефан Матляховскі (1780-1838) – Вільхівецкі декан, парох Сянока до 1830 р., коли стали емеритом, то може брат Катрени.

Клемента окстили о. декан Лавровскі. Нонашками його били Антоний Кролевскі – парох Солинки і Настаза - їмосьць Самійла Криницкого, пароха Радошиць.

Катрена і Ілько Мохнацки мали семеро діти. Окрем Клемента, Юстину (1809), Лаврика (1812), Івана (1814 – гмер в віці 8 років), Осифа (1817), Кароліну (1820 – гмерла на три рочки) і Кароліну (1825). Ілько – няньо Клемента і Василь Мохнацкі (гр. 1777 р.) – няньо Маврикия, били хибаль кузинами.

Польска Вікіпедия пише о Клементі Мохнацким, м.ін., же: скінчив теольогічни виділ во Львові; бив революцийним демократом; за спискову діяльнист бив гарештувани в 1841 р. в домі Ксандра Фредра, де бив навчительом; пресідив в кремінали до 1845 р.; гмер коло 1883 р.

Клемент Мохнацкі вчив хибаль лем 12-літнього сина Фредри, дівка Софія – мама, м.ін., митрополита Андрея, мала в 1841 р. штири рочки. ●

РЕЦЕНЗІЇ

Катерина Бабкіна, «Мам, пам'ятаєш?». «Warstwy», 2023. – 144 с.

Дарина ПОПІЛЬ

Сила любові

Мушу зізнатися, я довго уникала книг на тему повномасштабної війни росії проти України. Війна й так лізла на мене з кожного тексту, із соцмереж, статей, які я коректувала, з переписок із рідними та знайомими. Уважно, як завжди, стежачи за новими українськими виданнями, усвідомлювала, що книг про війну з'являється багато: дорослих та дитячих. Прозових та поетичних. Питанням часу було, коли врешті наважусь відкрити цю скриню емоцій, безперечно сумних, болючих для кожного українця, але в той же час дуже важливих. Таких, які потрібно переживати, а переживаючи пробувати вчитись з ними жити далі, якщо відпускати не вдається.

Меншою чи більшою мірою українські сучасні письменники та письменниці стали очевидцями російсько-української війни, вони співпереживають їй, як і кожен з нас. Їхні професія, талант дають можливість письмом зафіксувати все, що відбувається, прокричати на весь світ якусь частину того, що діялось та діється в Україні та поза її межами з українцями. Новітні книги про війну, мабуть, часто будуть тим, що зцілює, лікує як для тих, хто їх творить, так і для тих, хто їх читає.

Катерина Бабкіна, як і багато українок, після повномасштабного вторгнення росії в Україну прийняла непросте рішення виїхати з України. Таке рішення є доволі зрозумілим, особливо з погляду на те, що у письменниці маленька донечка, яку вона виховує сама. Набагато менш збагненним є той факт, що особливо після виходу книги «Мам, пам'ятаєш?» авторка зіткнулась з неймовірною кількістю хейту та агресією у соцмережах. Багато людей, зокрема колег-письменників, активно критикували Бабкіну за те, що, мовляв, яке вона має взагалі моральне право писати щось про війну, покинувши Україну. На думку хейтерів, авторка вдалась до лицемірства, описуючи емоції героїв, що постраждали від війни, сама не маючи досвіду війни «наживо», не ховаючись по підвалах від обстрілів та ракет.

На превеликий жаль, українці майже одразу після 24 лютого поділились на тих, хто вважає, що люди, які виїхали з України, – зрадники та слабодухі, і тих, хто так не думає або ж страждає від такого оцінювання. Жінки, що виїхали, насамперед задля безпеки своїх дітей, зазнають цькувань та критики. Оскільки Бабкіна є публічною особою, їй, відповідно, дісталась максимальна доза негативу. →

eprasa.pl 90901ab540

Насправді те, що українці, які залишились в Україні, ставляться з презирством до тих, хто виїхав, є доволі прикрим. Адже більшість українців, що перебувають під час війни за кордоном, переживають емоційно також усі жахіття, що відбуваються вдома. Вже не говорячи про те, що фактично у всіх є близькі, рідні, що залишились на батьківщині під обстрілами або ж воюють на передовій. Українці чубляться поміж собою, іноді забуваючи, хто насправді їм ворог.

Забороняти ж комусь писати про війну, рефлексувати – це взагалі доволі дивно і відсилає до якихось радянських часів. Будь-яка людина чи письменник має право на викладення своїх думок та переживань у тексті. Особливо, якщо мова йде про художню літературу. Письменники часто виступають своєрідними провідниками чиїхось історій. Вони необов'язково мають фізично пережити все самі, щоб щиро та цікаво розповісти важливе. Так і у випадку книги «Мам, пам'ятаєш?» – Катерина Бабкіна описала історію, у якій є певний зріз війни, начебто конкретна доля героїні, окремий випадок. Проте, читаючи книгу, ми добре розуміємо, що таких ситуацій трапилось дуже багато в різних варіаціях. Саме тому цей твір читати так боляче і пронизливо. Це як фільм Джеймса Кемерона «Титанік». Через трагедію двох молодих людей влучно показано масштаби біди усього легендарного корабля.

«Мам, пам'ятаєш?» – це перш за все оповідь про те, як українські діти мусили швидко подорослішати. Головна героїня, підлітка стає мамою для своєї маленької сестрички, пробує будувати відносини зі своїм батьком, що був для неї довгий час далеким, адаптується до життя в геть іншій, далекій країні. Перш за все, героїня має не втратити сенсу життя остаточно, переживши те, що вона пережила. Вона пише листи до своєї мами, ділиться з нею своїми спогадами, емоціями, розповідає про теперішнє життя. Це такий своєрідний акт терапії, а водночас підтримування у собі віри у те, що мама – жива, що вона повернеться, як і повернеться все назад у цій зламаній реальності і буде як раніше.

У книзі дуже вдало описано емоції людей з України, що стали вимушеними біженцями. Вони травмовані, відчувають себе чужими далеко від дому, зі світу довкола них наче хтось злизав усі кольори та барви. Нашій героїні, як і Давиду, з яким вона знайомиться і до якого у неї виникає симпатія, наче треба заново вчитись жити, радіти, відчувати. Наново будувати відчуття домівки та безпеки.

«Якщо іти чи їхати велосипедом від нас в напрямку української школи, то можна це робити вздовж каналу, і от неподалік Міського парку канал обмілів, і там попри стіни виступив такий невеличкий бережок. І двоє лебедів звили там гніздо і знесли в нього яйце. Це дуже дивний вибір, нормальні лебеді гніздуються десь на Старому Дунаї або хоча б на острівцях у паркових ставках. Ми побачили їх колись із Давидом: і це гніздо, і це яйце. Їхні перспективи були явно не дуже, але я якось почала за них уболівати. Звісно, днями був дощ, і вода в каналі піднялася і змила все це діло, а лебеді й досі там, ніби чекають, що коли вода зійде, вони отримають назад неушкодженими свій дім і своє яйце. Я подумала, що я тепер – теж трошки такий лебідь. Або всі ми».

Бабкіна описує складні емоції не лише людей, що втекли від війни, але й тих, хто їх приймає за кордоном, хто намагається допомогти біженцям з травмами, знайти до них підхід. Це також дуже непросте завдання, і не кожен може зрозуміти глибину переживань осіб, що пережили страшні речі під час війни. Життя докорінно змінилось у всіх, хто якимось чином причетний до війни або до тих, хто до неї причетний, проте це не завжди означає, що ці люди поміж собою порозуміються. Кожен переживає свої травми в інший спосіб, хтось хоче побачити знову світло і спробувати жити далі, а комусь це не під силу. «Ніхто тепер не знає, як із вами бути. Ані фахівці, ані просто люди, ані ті, хто вас любить. Із тим, що ви пережили, бачили і думаєте собі. З тим, де і як це вас зламало. І без того ніхто ніколи толком не знає, що робити з підлітками, а що робити з вами – ніхто й ані найменшого уявлення не має. – Хіба лише з підлітками? – спитала її я. – Хіба не з усіма, кому це так болить? Навіть із тими, хто там не був, адже їх це також якось і десь зламало».

Разом із головною героїнею ми проходимо її різні стадії переживання травми, її боротьби власне за світло, світло у власній свідомості та серці, незважаючи на весь біль та жах, яких їй довелось зазнати. Тож попри весь смуток книги, всю печальну зворушливість та своєрідну приреченість листів дівчинки до її мами, а так насправді, можна було б сказати, в нікуди – це історія про любов та зцілення. Бо ці розмови з мамою підтримують героїню та зцілюють. Схожим чином вони впливають і на нас: читачів та читачок. «Неможливим, жаским і одночасно дуже правильним здається в такий час обирати школу чи завести собаку. Чи когось покохати. Чи з кимось подружитися. Жити». Героїня обирає життя, вона хоче побачити, як виросте її сестричка, хоче йти вперед, попри те все зло, яке вона встигла побачити у своєму юному віці.

«Доки тебе хтось любить, померти неможливо?» – таке питання задає наприкінці книги героїня не то мамі, не то собі, а може, всім нам. Цю цитату можна перефразовувати безліч разів. Писати, що любов долає смерть, що герої живі, поки ми про них пам'ятаємо і любимо їх, що любов переможе будь-яке зло.

Любов, на жаль, не в змозі зупинити смерть чи війну, але вона може і вміє зцілювати рани тих, кому вдалось вижити, втекти від біди, уникнути лиха. Любов допомагає пережити найтемніші часи. І мабуть, саме про це книга «Мам, пам'ятаєш?». ●

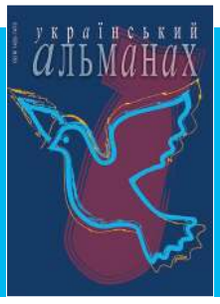

Ціна 1 примірника – **35,00** злотих; з висилкою – **45,00** злотих.
Замовлення просимо надсилати на адресу ТОВ «Тирса»:
TYRSA Sp. z o.o., ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa
email: **tyrsa@hot.pl** тел. **+48 |22| 679 95 47**
або вплачуючи рівновартість кількості замовлених примірників на банківський рахунок: TYRSA Sp. z o.o., Warszawa, **Nr 95 1160 2202 0000 0000 3170 4029**
чи поштовим переказом, з позначенням, скільки примірників замовляється.

eprasa.pl 90901ab540

Всепольський конкурс малюнків

Запрошуємо дошкільнят та учнів початкових шкіл до участі в конкурсі малюнків, присвяченому темі:

Я ЖИВУ У ПОЛЬЩІ І Я МАЛИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПАТРІОТ

Професійне журі оцінюватиме праці у вікових категоріях:
- дошкільнята,
- школярі початкової школи I-III кл,
- школярі початкової школи IV-VI,
- школярі початкової школи VII-VIII.

Малюнки можна виконати в довільній художній техніці лише у форматі А-3. Братимуться до уваги тільки індивідуальні роботи, виконані самостійно учасниками конкурсу та які мають заповнену метричку.
Малюнки передаємо у паперовій формі, на зворотному боці належить подати дані згідно з інформаційною картою (метричкою):
✓ ім'я і прізвище автора малюнка,
✓ клас і адресу школи,
✓ номер телефону та електронну адресу вчителів або батьків, які підготували дітей до конкурсу.

На основі поданих художніх творів журі визначить переможців конкурсу. Результати конкурсу будуть проголошені на шкільному сайті www.lesiabart.pl, а також у тижневику «Наше слово».
Конкурсні роботи просимо надсилати до 22 квітня 2024 р. на адресу:
Szkoła Podstawowa nr 8 im. Łesi Ukrainki
z Ukraińskim Językiem Nauczania w Bartoszycach
ul. Leśna 1, 11-200 Bartoszyce
Додаткова інформація за тел. 609 423 260, 605 303 206 та на вебсайті www. lesiabart.pl. Там знаходиться готовий приклад метрички, яку заповнюємо та наліплюємо на зворотному боці малюнка (informacyjna karta do rysunku).
Участь у конкурсі є одночасно згодою на: обробку персональних даних учасників, публікацію малюнків переможців у пресі та на вебсайті школи.

Від імені організаторів:
Початкової школи №8 ім. Лесі Українки
з українською мовою навчання в Бартошицях,
Товариства «Калина» та ОУП,
координаторки конкурсу:
Любомира Тхір, Данута Глушко

Шановні батьки, вчителі та друзі Комплексу загальноосвітніх шкіл №2 ім. Маркіяна Шашкевича в Перемишлі

Розраховуючи доходи за 2023 рік, кожен з Вас може передати 1,5% податку на громадські організації.
Щоб підтримати нашу школу, будь ласка, заповніть форму PIT і вкажіть:

номер KRS: 0000207472
cel szczegółowy ZSO2-00890

Перерахування 1,5% податку жодним чином не обтяжує платника податків.
Ми розраховуємо на вашу доброзичливість!
Гарантуємо, що отримані кошти будуть повністю використані на потреби дітей і школи.
Дякуємо Вам!

1,5% на українську школу в Бартошицях

Звертаємося з великим проханням до людей доброї волі, для яких небайдужий розвиток українського шкільництва у Польщі, перерахувати 1,5% прибуткового податку за 2023 р.

Ваша допомога необхідна для реалізації навчально-виховних завдань української школи в Бартошицях та заходів, які служать розвиткові української ідентичності. То завдяки Вам наші художні гурти можуть брати участь, між іншим, у дитячих фестивалях у Кошаліні та Ельблонзі, культурних оглядах в Ольштині, Кентшині, щоб популяризувати нашу культуру.
Ми вдячні ВАМ за дотеперішню підтримку!

При поданні декларації у податкову в пункті щодо перерахування півтора відсотка введіть дані:

Stowarzyszenie «Kałyna»
KRS: 0000208516

Любомира Тхір,
директорка Початкової школи №8 ім. Лесі Українки
з українською мовою навчання в Бартошицях,
управа Товариства «Калина»

Розраховуючи річну податкову декларацію PIT-37, перекажіть, будь ласка, 1,5% податку на статутну діяльність товариства «Майстерня».

1,5% – це частина ваших податків, яка не йде до державного бюджету, а спрямована для вибраної громадської організації.

Ви можете вибрати, якій саме організації їх переказати. На що підуть ваші 1,5%:
✓ великий щорічний концерт до Дня Незалежності України,
✓ літній табір для діток-біженців «Майстернята»,
✓ організацію інтеграційних заходів для української спільноти в місті Кошалін.

Jak co roku zachęcamy do przekazania 1,5% Twojego podatku na nasze stowarzyszenie. Dzięki Wam możemy organizować nasz koncert! WAŻNE! Pamiętajcie wpisać CEL SZCZEGÓŁOWY oraz KRS.

УВАГА! При вписанні KRS громадської організації 727903, ОБОВ'ЯЗКОВО треба вписати ціль: RAZEM KOSZALIN, тоді ваші 1,5% потраплять саме на офіційний рахунок товариства «Майстерня». Дякуємо!

eprasa.pl 90901ab540

Ельблонзький відділ
Об'єднання українців у Польщі запрошує на

56-й Дитячий фестиваль української культури,

який відбудеться 18-19 травня 2024 р.
в залі театру ім. Александра Севрука в Ельблонзі
(вул. Театральна 11).

Заявки про участь дітей слід надсилати **до 20.04.2024 р.** електронною поштою – **mirek.prytula@wp.pl**
У заяві слід подати кількість дітей та прізвище вихователя, а також свій e-mail та номер телефону.
Час виступу кожної групи – не більше 10-15 хв.
Кількість виконавців та опікунів – 1 на 15 дітей.
Організатори залишають за собою право до скорочення програми.
Організатори забезпечують нічліг і харчування.
Приїзд – за власний кошт.
Додаткова інформація за номером телефону:
602-644-779 (Іванка Шмигельська)
605-295-005 (Мирослав Притула)

Організатори

XXII Загальнопольський конкурс малюнків

«Рідні землі дідусів моїми очима»

Праці просимо виконати у форматі А3.
Просимо, не кладіть на малюнки пластилін та гострі елементи, які можуть знищити дитячі праці в транспорті.
Братимуться до уваги тільки індивідуальні праці.
Позаду праці треба подати: • ім'я і прізвище дитини • вік автора, клас і школу • адресу і номер телефону.
Професійне журі оцінюватиме праці у категоріях виконавців: 1) діти дошкільного віку (до 6 років); 2) школярі 7-9 років (початкова школа); 3) школярі 10-12 років; 4) школярі 13-15 років.
Найкращі праці будуть нагороджені та експоновані під час 49-го Фестивалю українських дитячих ансамблів – **КОШАЛІН 2024** 15-16 червня 2024 року (субота-неділя)
Праць не повертаємо!
Праці просимо надсилати **до 15 травня 2024 року**
на адресу:
Związek Ukraińców w Polsce, Zarząd Oddziału w Koszalinie
ul. J. Piłsudskiego 6/1, 75-500 Koszalin
тел.: 94 342-64-70, 884-994-009 zup_koszalin@wp.pl

Управа відділу ОУП у Кошаліні

УВАГА! Телефон для передплати та розміщення оголошень у «Нашому слові» – тел. 22 677 88 10 – працює у понеділок, вівторок, четвер і п'ятницю з 13.00 до 18.00.

Редакція «Наше слово»

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: zastępca redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 2000 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 90901ab540

Змінюємося завдяки Вам, змінюємося для Вас!

ПЕРЕДАЙ 1,5% СВОГО ПОДАТКУ НА ВІДБУДОВУ НАРОДНОГО ДОМУ

KRS: **0000564708**

cel szczegółowy: **Narodnyj Dim**

1,5%

Przekaż 1,5 % na rzecz dzieci

ze szkół w Białym Borze

oraz punktów nauczania

Передайте 1,5% дітям зі шкіл

у Білому Борі

та навчальних пунктів

KRS nr 0000138192 KIWANIS

1,5%

PODATEK DOCHODOWY

Wspieraj dzieci - przekaż podatek!

Związek Ukraińców w Polsce

KIWANIS INTERNATIONAL — SERVING THE CHILDREN OF THE WORLD

więcej informacji: www.liceum-bialybor.pl · www.sp2bbor.eu

eprasa.pl 90901ab540